

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Activities for Mother Tongue Education and Protection of Identity of the Turkish Diaspora in France

İlyas KARA¹

Marmara University, Ataturk Faculty of Education, Turkish and Social Science Education
Orcid id: <https://orcid.org/0000-0002-1810-943X>

Ali YILMAZ²

Marmara University, Ataturk Faculty of Education, Turkish and Social Science Education
Orcid id: <https://orcid.org/0000-0002-1810-943X>

ABSTRACT

There have been labor migration since 1960s to various countries of Europe, particularly to Germany. One of the countries that Turkish workers migrate to through labor migration is France. Although those migrating people plan to come back to Turkey, their homeland, after some time of working, they have become permanent by taking their parents by derivative visa. As a result of extension of the families and rise of labor migration, the number of Turks in France has increased to 800.000 these days. Coming to stay in France has made the conservation of their identity necessary and the actions have been put into practice just after the labor migration. And in this study in which document analysis of qualitative research has been used, it is aimed to be studied the actions towards conservation of identity of Turkish diaspora in France. In this context, the actions of Turkish education, native language of Turks, and religious needs have been studied. As a result of this study, it is understood that Turkish people living in France, are sensitive about conserving their identities and pay attention to those actions. Besides, it is determined that the State of the Turkish Republic carries out the actions towards conservation of the identity of Turkish people and those actions has increased in historical process. In addition to this, it is understood that in teaching of Turkish language which is the native language of Turks, educational consultancy, related office of educational attaché, and Turkish language teachers employed by Turkish Republic have an important place. Finally, it is understood that Turkish directorate of religious affairs, religious

ARTICLE INFO

Received: 02.11.2021
Published online:
31.12.2021

¹ Corresponding author:

Teacher

erbaali_ilyas@hotmail.com

¹ Corresponding author:

Prof. Dr.

ayilmaz@marmara.edu.tr

officials employed in France and DİTİB associations take an active role in meeting the religious needs of Turkish people in France.

Key Words: France, Turkish Diaspora, Identity, Turkish, Religion

Fransa'daki Türk Diasporasının Anadili Eğitimine ve Kimliğinin Korunmasına Yönelik Faaliyetler

İlyas KARA¹

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
Orcid id: <https://orcid.org/0000-0003-4755-0037>

Ali YILMAZ²

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
Orcid id: <https://orcid.org/0000-0002-1810-943X>

ÖZET

Başta Almanya olmak üzere Avrupa'nın çeşitli ülkelerine 1960'lı yıllardan itibaren işçi göçleri yaşanmıştır. Türklerin işçi olarak göç etmiş olduğu Avrupa ülkelerinden biri de Fransa'dır. Fransa'ya giden bu bireyler, bir süre çalıştıktan sonra anavatanları olan Türkiye'ye geri dönmeyi planlasalar da aile birleşimi politikası ile ailelerini yanlarına almalarıyla birlikte Fransa'da kalıcı hale gelmişlerdir. Ailelerin genişlemesi ve işçi göçlerinin artması ile birlikte Fransa'daki Türklerin sayısı her geçen gün artmış ve günümüzde 800.000 civarına ulaşmıştır. Fransa'da kalıcı olmaları Türklerin kimliklerini korumaları gerekliliğini ortaya çıkarmış ve buna yönelik çalışmalar işçi göçlerinin hemen ardından başlatılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada da Fransa'daki Türk Diasporasının kimliğinin korunmasına yönelik faaliyetlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Fransa'da yaşayan Türklerin anadili olan Türkçe'nin eğitimine yönelik faaliyetler ve dini ihtiyaçlarına yönelik faaliyetler incelenmiştir. Araştırma sonucunda; Fransa'da yaşayan Türklerin, kimliklerini koruma konusunda hassas oldukları ve buna yönelik çalışmalara önem verdikleri görülmüştür. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, Fransa'daki Türklerin kimliklerinin korunmasına yönelik faaliyetler yürüttüğü ve tarihi süreçte bu faaliyetlerin arttırıldığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra Türklerin anadili olan Türkçe'nin öğretiminde eğitim müşavirliğinin, bağlı eğitim ataşeliklerin ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından görevlendirilen Türkçe öğretmenlerinin önemli yere sahip olduğu görülmüştür. Son olarak da Fransa'daki Türklerin dini gereksinimlerinin karşılanmasında Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, Fransa'ya görevlendirilen din görevlilerinin ve Fransa'da bulunan DİTİB derneklerinin aktif rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

MAKALE BİLGİSİ

Alınma Tarihi: gg.aa.yyy
Düzeltilmiş hali alınma tarihi: gg.aa.yyyy.
Kabul Edilme Tarihi: gg.aa.yyyy
Çevrimiçi yayınlanma tarihi: gg.aa.yyyy

Anahtar Kelimeler: Fransa, Türk Diasporası, Kimlik, Türkçe, Din

¹ Corresponding author:

Öğretmen

erbaali_ilyas@hotmail.com

¹ Corresponding author:

Prof. Dr.

ayilmaz@marmara.edu.tr

Giriş

Yunanca olan dia (için, dolayı) ve sporos (tohum) sözcüklerinden oluşan “diaspora” kelimesi, “saçılmış tohumlar” manasına gelmektedir. Bu kelime tarih boyunca anlamını aşarak değişik boyutlara ulaşmış ve bu değişim günümüzde de tartışılmaya devam etmiştir. Kelime, günümüzdeki kullanımında “etnik grup”un eş anlamlısı olarak algılanacak kadar gevşek tanımlanmıştır. Dolayısı ile böyle bir kavramın sınırlarını belirlemek oldukça zordur (Dufoix, 2011: 27).

Diaspora kavramının kelime anlamına bakıldığında Oxford sözlükte, anlam olarak, ana vatanlarından başka ülkelere çalışmak ve yaşamak için göç etmiş kişilerin kastedildiği görülmektedir. Bir diğer anlamıyla diasporanın, kendi vatanları dışında yaşayan halkları ve grupları ifade etmek için kullanıldığı anlaşılmaktadır (Hornby, 2001: 321). Diasporanın Türk Dil Kurumu’ndaki anlamı incelendiğinde Oxford sözlükle benzer anlamlar içerdiği görülmektedir. Türk Dil Kurumu diaspora kavramını “herhangi bir milletin ve din mensuplarının ana vatanları dışında azınlık olarak yaşadıkları yer” olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2021).

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere diaspora olgusu insanlık tarihi kadar eskidir. Çünkü insanoğlu tarihi boyunca yolculuk etmiştir. Dolayısı ile insanoğlunun dünya üzerindeki göç hareketleri bitmedikçe diaspora kavramı var olmaya ve tartışılmaya devam edecektir. Öyle ki, Antik Çağ’dan itibaren varlığını sürdüren bu olgu, bugün de yoğun bir tartışmanın odak noktası haline gelmiştir. Bunun yanı sıra diaspora kavramının tarihsel devamlılığı, insanoğlunun farklı sebeplerle tarih boyunca devam eden hareketliliğinin doğal sonuçlarından (Yaldız, 2013: 290).

Bu hareketlilik ise son yıllarda daha da artmıştır. Uluslararası Göç Örgütü’ne göre (IOM-International Organization for Migration) 2005 yılında dünyada yaklaşık 191 milyon göçmen bulunuyorken, 2010 yılında bu sayı 214 milyonu bulmuştur. Dünya çapında meydana gelen bu hızlı ve büyük hareketlilik, diaspora kavramının önemini ve kullanımını arttırmıştır. Bu ise kavramın daha kolay kullanılmasına ve anlamının değişmesine neden olmaktadır (Yaldız, 2013: 290). Daha önce Yahudilerin, Yunanların ve Ermenilerin dünya üzerindeki hareketliliğini ifade eden diaspora kavramı, bugün “göçmen”, “mülteci”, “vatansız”, “yurtdışı topluluğu” ve “etnik topluluk” gibi terimleri de kapsamaktadır (Tölölyan, 1991: 4). Diaspora kavramının kapsadığı bu terimler ise “göç” kavramı ile yakın ilişki içerisinde.

Göç, insanların çeşitli sebeplerle yaşadıkları yerden başka bir yere geçişini veya zorunlu ya da gönüllü olarak yaşadıkları yerden başka yere geçme durumunu ifade etmektedir (Yılmaz Kaplan, 2019: 11).

İnsanlık tarihinin en eski olaylarından biri olan göç, sosyal bilimlerin ilgisini daima çekmiştir. Özellikle post-modernizm ile meydana gelen kimliklerin karmaşık ve belirsiz bir hal alması, göç kavramının disiplinler arası bir alana taşınmasına olanak tanımıştır. Öyle ki, sosyoloji, politika ve ekonomi gibi çok sayıda disiplinin önemli çalışma alanlarından biri olan göç, küreselleşme ile birlikte akademik camianın ve devletlerin ilgisini daha çok çekmiştir (Yılmaz Kaplan, 2019: 11). Göçlerin nedenleri ve sonuçları üzerine yapılan çalışmaların sayısı ise her

geçen gün artmıştır. Özellikle göçlerin sonuçlarına yönelik önlemlerin alınması noktasında yapılan bu çalışmalar önem kazanmıştır.

Göç olgusunun literatürde her geçen gün daha da zenginleşmesi küreselleşme ile de bağlantılıdır. Çünkü sanayi devriminden ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla ilerlemeye başlamasından sonra zengin olan ülkeler daha zengin yoksul ülkelere ise bu zengin ülkelere daha bağımlı hale gelmiştir. Bu durum yoksul ülkelerde yaşayan insanların daha iyi bir hayat için gelişmiş ülkelere göç etmesine neden olmuştur. Bu olay göç kavramını şekillendirirken aynı zamanda göçün önemli bir sorun haline gelmesine zemin hazırlamıştır (Cengiz, 2010: 186). Dolayısıyla göçün en temel nedenlerinden birisi de ekonomidir.

Ekonomik sıkıntılardan farklı olarak göçün başka sebepleri de mevcuttur. Örneğin, işgaller, savaşlar, sömürgecilik faaliyetleri, kültürel ve ailevi bağlar, siyasal ve kimliksel endişeler göç üzerinde etkili olan unsurlardır (Yılmaz Kaplan, 2019: 12). Bunun yanı sıra göçün nedenleri kadar sonuçları da önemlidir. Çünkü göç olayına katılan insanlar hem anavatanlarında hem de vardıkları ülkede çok çeşitli etkilerde bulunmaktadır. Ayrıca göç sonucunda bireysel etkileşimin üzerinde uluslararası bir etkileşim de meydana gelmektedir (Faist, 2003: 82). Dolayısı ile göç ve diaspora kavramları birbirleriyle yakından alakalı iki dinamik kavramdır.

Bireyin farklı nedenlerle yer değiştirmesi, göç olayına dâhil olması, vardığı ülkede kendi kültüründen farklı olarak başka bir kültürle karşılaşması ve daha sonra yaşadığı göçmenlik statüsü gibi farklı değişkenleri olan konular, farklı disiplinlerde kendilerine yer bulabilmiş ve her geçen gün daha da önemli bir yer edinmiştir. Bu bağlamda göç, sonuçları itibarıyla diasporaları oluşturan neden olarak görülmekte ve farklı disiplinlerce ele alınmaktadır. Çünkü nedeni ne olursa olsun göç eden bireyler ve gruplar genel anlamda bir diaspora çerçevesi altında birleşmektedir. Dolayısı ile göç diasporaların oluşması açısından önemlidir. Ayrıca göçün diasporalaşma durumuna dönüşüm süreci de göç ve diaspora kavramlarının daha iyi anlaşılması açısından önemlidir. Bu bilgilere ek olarak yer verilmesi ve incelenmesi gereken bir diğer kavram ise kimliktir. Öyle ki kimlik, göç ve diaspora kavramlarının yakından ilişkili olduğu bir kavramdır (Yılmaz Kaplan, 2019: 16).

Latince kökenli bir kavram olan “identity/kimlik”, identitas kelimesinden türetilmiştir. Bu kelime iki farklı olguyu içermektedir. Bu olgular, ayrılık ve aynılıktır. En temel anlamda bir aidiyet duygusunu içeren kimlik, “ben” ve “sen” kavramlarının ortaya çıkarılması ve bunların anlamlandırılmasıdır (Kılıç, 2015).

Kimlik, farklı bilim insanlarınca kategorize edilmeye çalışılmıştır. Turner kimlik kavramını fert, toplum ve insanlık şeklinde kategorize ederken, Stryker ve Burke, toplumsal rollerin meydana getirmiş olduğu toplumsal kimlik, etnik kimlik, sınıfsal ve kişisel kimlik olarak kategorize etmektedir. Bunun yanı sıra bireysel, kolektif, din, sınıf ve cinsiyet gibi kavramlar da kimliğe atfedilen diğer kavramlardır (Öztürk, 2007: 8).

Kimliği tek bir tanım ile ifade etmek geniş ölçekli olan bu kavram için sınırlayıcı bir durum olarak görülmektedir. Çünkü kimlik bireysel, sosyal, kültürel, milli ve kurumsal niteliklerle anlamsal olarak değişen, çok katmanlı bir kavramdır. Ancak kimlik kavramını genel olarak açıklamak gerekirse, insanın öznelliğini içeren, benliğini oluşturan olgu olarak anlatılabilir. Bunun yanı sıra kimlik bu tanımın ötesinde sadece insanın benliğini belirleyen değil, kişinin toplum içerisindeki konumunu da belirleyen bir olgudur (Öztürk, 2007: 8).

Çok temel ve genel bir ifade olan sen ve benin ötesinde kimlikler, geçişken ve çok katmanlıdır. Bu nedenle tek bir kimlik tanımlamak zordur. Kimliği anlamlandırabilmek için çeşitli sınıflandırmalar yapılmalıdır. Kimlik, bireysel özelliklere ve ailesel bağa dayanan kişisel kimlik; cinsiyet, sınıf ve ırk gibi sosyal gruplara aidiyeti ifade eden sosyal kimlik; politik bir gruba aidiyeti ifade eden politik kimlik olmak üzere üç temel kategoride temellendirilebilmektedir. Bunun yanı sıra kimliği nesnel ve öznel unsurlar oluşturmaktadır. Nesnel unsurlar, insanların paylaştıkları dil, din ve tarih gibi unsurları barındırırken; öznel unsur ortak bir bilince sahip olma durumunu ifade etmektedir (Yaldız, 2013: 387). Ayrıca kimliğin oluşumunu konu alan iki temel yaklaşımdan biri olan öznel kimlik tanımlamasında, bireyin kendine özgü olan ve değişkenlik özelliği taşımayan kimliği anlatılmaktadır. Ancak bu yaklaşım kimlik oluşumunda dış etkenleri görmezden geldiği gerekçesiyle eleştirilmiştir (Aşkın, 2007: 214).

Tarihin son dönemlerinde (Modern dönem) kimliklerin baskın hali ulus ve ulus-devlet temelinde görülebilmektedir. Öyle ki ulus-devletler de kimlikler gibi “öteki” kavramı temel alınarak kurulmuş ve etnik kimlik anlayışı baskın hale gelmiştir (Aşkın, 2007: 214). Ancak diasporik grupların kendilerini tanımlamaları açısından kültürel kimlik önemli bir yere sahiptir.

Stuart Hall’e göre, kültürel kimlik iki şekilde tanımlanabilir. Bunlardan biri, kültürel kimliği ortak tarih, ortak ata ve ortak kültürleri olan bireylerin, diğer benlikleri saklayarak ortak olan “tek gerçek benlik” şeklinde tanımlanmasıdır. Bu durum ise bireyleri ortak paydalarda bir halk olarak oluşturur. Hall kültürel kimliği, bir diğer tanımlama şeklinde “var olma” durumunun yanı sıra bir “olma” meselesi olarak görmektedir. Hall’e göre olma durumu, geçmişe ve geleceğe ait olma meselesini anlatmaktadır. Çünkü kültürel kimlikler tarihsel süreç boyunca sürekli olarak dönüşüme uğramaktadır (Hall, 1993: 392-403).

Oran (2014) ise insanların sadece bireysel kimlik taşımadığını, aynı zamanda topluma ait kimliklerinin olduğunu ifade ederek, kimlikleri şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Bireysel Kimlik-Kolektif Kimlik: Bireysel kimlik herhangi bir azınlığa mensup olan kişinin kimliğidir. Ancak her birey bir gruba ait olarak yaşar. Azınlık grubun kimliği ise kolektif kimlik olarak adlandırılır.

2. Objektif Kimlik-Sübjektif Kimlik: Objektif kimlik gayri iradi olan ve bireyin doğuştan getirdiği kimlik türüdür. Sübjektif kimlik ise kendi tercihiyle daha sonra yaptığı özgür iradeyle seçtiği kimlik çeşididir.

3. Alt Kimlik-Üst Kimlik: Azınlıklar açısından önemli olan kimlik sınıflandırmasıdır. Bireyin içerisinde doğduğu grubun kimliği olan alt kimlik objektif kimliğe denk gelmektedir. Örnek verilecek olursa; Türkiye’de İngiliz bir anne babadan meydana gelen çocuk İngiliz’dir. Dolayısı ile bu çocuğun alt kimliği İngiliz’dir.

Üst kimlik olarak adlandırılan kimlik ise devletin vatandaşa empoze etmeye çalıştığı kimliktir. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde üst kimlik vatandaşlık kavramına yaklaşmaktadır (Oran, 2014: 17-18).

Özetle diaspora, göç ve kimlik kavramları birbiriyle yakın ilişkili üç kavramdır. Diasporaların kimliklerini korumaya yönelik faaliyetlerin incelendiği çalışmalarda bu üç kavram önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle öncelikle diaspora, göç ve kimlik kavramları incelenmiştir.

Dünyanın en kalabalık diasporalarından birisi de Avrupa'da yaşayan Türklerdir. Günümüzde Avrupa'da Türkçe konuşan yaklaşık 7 milyon insan yaşamaktadır. Bu Türklerin 5 milyona yakını 1960'lı yıllarda itibaren Avrupa'nın değişik bölgelerine yayılmış ve çoğunluğu bulunduğu ülkenin vatandaşı olabilmıştır. Ayrıca Avrupa'daki toplam Türk nüfusu dünyadaki bir takım ülkelerin nüfusundan daha kalabalık bir sayıyı teşkil etmektedir (Genel, 2017: 57). Bu doğrultuda Türkiye'nin Avrupa'daki Türklerin kimliklerinin korunmasına yönelik faaliyetleri önemlidir.

Bir Batı Avrupa ülkesi olan Fransa da Türklerin yoğun olarak yaşadığı ülkelerden biridir. Fransa'da yaklaşık olarak 800.000 civarında Türk yaşamaktadır (Institut National De La Statistique Et Des Etudes Economiques [Insee], 2021). Dolayısı ile Türk Diasporasının en yoğun olduğu ülkelerden biri de Fransa'dır. Ayrıca Fransa ve Türkiye arasındaki siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel ilişkiler oldukça eskiye dayanmaktadır. Bu nedenle Fransa'daki Türklerin varlığı ve kimliklerinin korunarak asimilasyona uğramadan Fransa'ya entegre olmaları önemli görülmektedir. Bunun yanı sıra Fransa'daki Türklerin kimliklerini korumaları bu vatandaşların anavatanları olan Türkiye'yle ilişkilerini olumlu etkileyecek ve bu durum sonraki kuşaklara da yansacaktır. Bu doğrultuda Fransa'daki Türk Diasporasına yönelik bilimsel çalışmaların yapılması elzemdir.

Ancak ilgili alan yazın incelendiğinde Fransa'daki Türk Diasporasına yönelik çalışmaların nicelik olarak oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Arabacı (1997) çalışmasında Fransa'daki Müslüman toplumun örgütlenmesi ve Türk kimliğini korumada cami ve derneklerin fonksiyonunu incelemiştir. Ertürk (2012) tarafından yapılan çalışmada Türklerin yaklaşık elli yıldır yaşadıkları Batı Avrupa ülkelerinden Almanya, Fransa ve Hollanda'da siyasi ve toplumsal sisteme dâhil olma sürecinde kimliklerini inşa etme, koruma ve sürdürme biçimleri Sivil toplum kuruluşları örneği üzerinden incelenmiştir. Batı Avrupa ülkelerinden Almanya, Fransa ve Hollanda'da yaşayan Türklerin kurduğu Sivil toplum kuruluşlarının kimliğin kurucu öğeleri ve tezahürleri olarak dil ve din konusunda geliştirdikleri stratejiler temelinde yürüttükleri faaliyetler ve bu faaliyetlerin Türk diaspora kimliğinin inşa ve sürdürülmesi sürecine etkileri tartışılmıştır. Akıncı (2014) çalışmasında Fransa'da yaşayan birinci ve ikinci kuşak Türk göçmenlerin etnik ve dinsel kimlik algılarını, kültürel uyum kuramının iki boyutlu etnik kimlik modeli çerçevesinde incelemiştir. Kılınç (2019) *Fransa'da din eğitimi: Alsace-Moselle bölgesi üzerine bir araştırma* başlıklı çalışmasında Fransa'daki Müslüman toplumun din eğitimini incelemiştir. Nur Koca (2021) yapmış olduğu çalışmada Fransa'ya yönelik 1960'lı yıllar sonrası artan Türk göçünün meydana getirdiği diaspora kimliğinin oluşumunu ve devam eden göç hareketliliğinin sosyolojik ve tarihsel boyutlarını teorik biçimde incelemeyi amaçlamıştır.

Görüldüğü gibi Fransa'da ki Türk diasporasını konu alan bilimsel çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu nedenle Fransa'daki Türk Diasporasının kimliklerinin korunmasına yönelik faaliyetlerin incelenmesi bir ihtiyaç olarak görülmüştür. Fransa'daki Türkler, Türk Diasporasının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Fransa'daki Türklerin misafir işçilikten yerleşik bir hayata, göçmen toplumdaki katılımcı topluma dönüşüm şeklinde iki süreci hızlı bir şekilde yaşadıkları görülmüştür. Öyle ki Fransa'daki Türklerin üçüncü ve dördüncü nesilleri Fransa'da doğmuştur. Bu durum Fransa'da gittikçe büyüyen Türk Diasporasının oluşmasını sağlamıştır.

Türk Diasporası Fransa'yı Türkiye'ye, Türkiye'yi de Fransa'ya bağlayan sosyal ve küresel bir güç olarak görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, her iki ülke için de sosyal bir sermayedir. Çünkü Fransa'da yaşayan Türklerin hem Fransa'ya hem de anavatanları olan Türkiye'ye yönelik hak ve sorumlulukları bulunmaktadır. Daha geniş açıdan bakıldığında Türk Diasporasının küresel

sorunlara yönelik de sorumluluğunun olduğu söylenebilir. Ancak bir toplumun sağlıklı düşünebilmesi ve etkili bir iletişim kurabilmesi anadilini etkili kullanabilmesine bağlıdır. Aynı şekilde toplum içerisindeki birlik ve beraberlik ruhunun gelişmesi kendi kimliklerini benimsemeleri ve korumalarıyla doğru orantılıdır. Dolayısıyla sağlıklı ve tüm dünya için yararlı olacak bir toplumun anadilini, inancını ve kültürünü koruması önemlidir. Ancak bunu sağlamak için hem diasporalara hem yaşadıkları ülkelere hem de anavatanları olan ülkelere sorumluluk düşmektedir. Aynı şekilde yapılacak olan bilimsel çalışmalarla diasporaların kimliklerinin korunması amacıyla yapılan faaliyetler incelenmeli, elde edilen bulgular analiz edilmeli ve öneriler sunulmalıdır. Ancak yukarıda da değinildiği gibi Fransa'daki Türk Diasporasına yönelik yapılan bilimsel çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Fransa'da büyük bir Türk Diasporası bulunmakta ve dolayısıyla bu diasporasının kimliğini koruması Türk toplumu ve Fransa için önemli görülmektedir. Bu nedenle söz konusu bu çalışmada da Fransa'daki Türk Diasporasının kimliğinin korunmasına yönelik faaliyetlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma nitel bir çalışma olup doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, yazılı belgelerde bulunan içerikleri titiz ve sistematik olarak analiz etmek amaçlı kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Wach, 2013; akt. Kırıl, 2020: 173). Doküman incelemesi yöntemi, elektronik ve basılı kaynakları incelemek ve bu kaynakları değerlendirmek amacıyla kullanılan sistematik bir yöntemdir. Doküman incelemesi yöntemi de diğer nitel araştırma yöntemleri gibi ele alınan konu ile ilgili anlam çıkarmak, anlayış oluşturmak, ampirik ve sistematik bilgi geliştirmek için verilerin incelenerek yorumlanmasını gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008; akt. Kırıl, 2020: 173).

Çalışma konusu ile ilgili Fransız ve Türk yazarların çalışmaları, makaleler, dergiler, gazete haberleri, Fransa Millî Eğitim Bakanlığının internet siteleri, Türk Millî Eğitim Bakanlığının internet siteleri, Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığının internet siteleri, Fransa'daki dil eğitimi ve din hizmetlerine yönelik Fransızca ve Türkçe hukuki metinler, Fransa'da bulunan sivil toplum kuruluşlarına ait siteler ve dokümanlar çalışmanın temel kaynaklarını oluşturmuştur. Bu kaynakların, özellikle Fransa'daki Türk kökenli vatandaşların anadili eğitimi ve din hizmeti konusunu ele almasına dikkat edilmiştir.

Söz konusu çalışma Fransa'daki mevcut anadili ve din hizmetlerini ele aldığı için yalnızca güncel olan bilgileri içermektedir. Bunun yanı sıra güncel durumu incelemek amacıyla gazete ve dergiler, hukuki metinler çalışma için önemli kaynaklar olarak değerlendirilmiştir. Bahsi geçen çalışmalara daha hızlı ve pratik erişebilmek için çevrimiçi kaynaklardan da yararlanılmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde Fransa'daki Türk Diasporasının kimliğinin korunmasına yönelik faaliyetler yer almaktadır. Bu bölüm;

1. Fransa'daki Türk Diasporasının Türkçe eğitimine yönelik faaliyetler

2. Fransa'daki Türk Diasporasının din ihtiyaçlarına yönelik faaliyetler şeklinde iki alt başlıktan oluşmaktadır.

1. Fransa'daki Türk Diasporasının Türkçe Eğitimine Yönelik Faaliyetleri:

Fransa'daki Türkler 1975 yılından itibaren aile birleşimi politikasından yararlanarak Türkiye'de kalan eşlerini ve çocuklarını Fransa'ya getirmeye başlamışlardır. Söz konusu aile birleşimi politikasının sonucu olarak Fransa'ya gelen çocukların eğitim ile ilgili sorunlarına çözüm bulmak Fransız hükümeti için zorunluluk haline gelmiştir. Bu nedenle, göçmen çocukların Fransa'ya uyumunu kolaylaştırmak ve anavatanlarına geri döndüklerinde oradaki uyumuna yardımcı olabilmek amacıyla "Öz Kültürde ve Anadilde Eğitim Programı" olan ELCO (Enseignement de la Langue et de Culture d'Origine) dersleri başlatılmıştır. Bu amaçla; 1973'te Portekiz ile, 1974'te İtalya ve Tunus ile, 1975'te Fas ve İspanya ile, 1977'de Yugoslavya ile, 1978'de Türkiye ile ve 1981'de ise Cezayir ile karşılıklı anlaşmalar yapılarak Fransa ilkokullarında ana dili eğitimleri başlamıştır. Adı geçen ülkeler ana dili eğitimi verecek öğretmenleri yetiştirerek Fransa'ya göndermiştir. ELCO dersleri kısa sürede yoğun talep görmüştür. Bunun sonucu olarak Türk kökenli çocukların ana dili eğitimlerini devam ettirebilmeleri için, 1983 yılında ortaokullarda ve meslek liselerinde Türkçe dersleri verilmeye başlanmıştır (Akıncı, 2007: 3).

Ancak Türkiye'den gönderilen öğretmenlerden bazılarının Fransızca dil becerilerinin istenilen seviyede olmaması ve dil derslerinde kültürün de öğretimi ilerleyen yıllarda Fransız hükümetleri tarafından sorun olarak görülmüştür. Bunun sonucu olarak da yeni bir anlaşma için taraflar tekrar masaya oturmuştur. Böylelikle karşılıklı müzakereler sonucunda Uluslararası Yabancı Dil Öğretimleri - EILE (Enseignements internationaux de langue étrangere) olarak adlandırılan milletlerarası anlaşma imzalanmış ve Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi'nin 31401 sayısında 20 Şubat 2021 tarihinde yayınlanmıştır (Milletlerarası Antlaşma, 2021).

EILE (Enseignements internationaux de langue étrangere) olarak adlandırılan milletler arası antlaşmanın müzakereleri esnasında; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fransız Cumhuriyeti Hükümeti arasında 17 Haziran 1952'de Ankara'da imzalanan Kültür Anlaşması, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fransız Cumhuriyeti Hükümeti arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması dikkate alınmıştır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fransız Cumhuriyeti Hükümeti arasında 20 Ocak 1972 tarihinde imzalanan Sosyal Güvenlik Sözleşmesi ve bu sözleşmeye getirilen değişiklikler dikkate alınmıştır. Bunun yanı sıra hem Fransızcanın hem de Türkçenin iletişim, çalışma ve kültür dilleri olarak uluslararası boyutları vurgulanmıştır. Anadili ve yabancı dil eğitiminin gençlerin dünyaya açılması ve istihdamında önemli bir yere sahip olduğu her iki devlet tarafından da belirtilmiştir. Her iki devlet için diğerinin dilinin öğretilmesi ve kültürlerine erişimin desteklenmesi önemli görülmüştür (Milletlerarası Antlaşma, 2021).

İmzalanmış olan EILE (Enseignements internationaux de langue étrangere) antlaşmasının amacı, Fransa'daki ilkokullarda Uluslararası Yabancı Dil Öğretimleri (EILE) kapsamında Türkçe öğretim mekanizmaları oluşturmaktır. Bu mekanizma oluşturulurken Fransız milli eğitiminin sahip olduğu laiklik, tarafsızlık ve eğitimin parasız olması gibi genel ilkeleri ile mevcut Fransız mevzuatına uygun olması kararlaştırılmıştır (Milletlerarası Antlaşma, 2021).

Bugün, EILE (Enseignements internationaux de langue étrangere) anlaşması ile Fransa'daki devlet ilkokullarında seçmeli olarak Türkçeye uluslararası yabancı dil eğitimi düzenlenmektedir. Seçmeli ve gönüllü olarak verilen bu öğretim, temel eğitimin birinci sınıf

seviyesinden (CE-1) ilkokulun son sınıf seviyesine (CM-2) kadar, yasal temsilcilerin onayı ve mevcut yerler dâhilinde her gönüllü öğrenciye açıktır. Türkçe derslerinin düzenlenmesi ve organizasyonu Fransız ve Türk yetkililerin iş birliği ile sağlanmaktadır. Türkçe dersleri zorunlu okul saatleri dışında haftalık bir buçuk (1.5) saat verilmektedir. Öğrencilerin bu derste edinmiş oldukları beceriler EILE öğretmenleri tarafından değerlendirilerek her öğrencinin sınıfından sorumlu öğretmene bildirilir ve tek karne aracılığı ile yasal temsilcilerinin bilgisine sunulur (Milletlerarası Andlaşma, 2021).

Türkçe derslerinde uygulanacak olan öğretim programı Taraflarca ortaklaşa geliştirilmektedir. Geliştirilen bu program, Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesine dayanmaktadır. EILE, öğrencilerin Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi'nin A1 seviyesine ulaşmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Öğretmenler eğitim faaliyetlerini öğrencilerin seviyelerine göre uyarlamaktadırlar. EILE'nin devamında ise Fransız eğitim sisteminde ikinci seviyede Türkçe öğretimine devam etme imkânları, ilkokul son sınıfta EILE derslerine kayıtlı olan öğrencilerin ailelerine bildirilmektedir (Milletlerarası Antlaşma, 2021).

Türkçe derslerini veren öğretmenler, ihtiyaçlar doğrultusunda Türk tarafınca belirlenmektedir. Bu öğretmenlerin maaşlarını Türk hükümeti ödemektedir. EILE öğretmenleri, Türkçeyi yabancı dil öğretmek için gerekli pedagojik ve dil becerilerine sahiptir. EILE öğretmenleri Fransızca bakımından, en az Ortak Avrupa Dil Referans Çerçevesi B2 seviyesine eşit Fransızca dil seviyesine sahiptir. Günümüz mevcut öğretmenlerin tamamı TCF veya DELF B2 belgesine sahiptir.

Bunun yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti tarafından Fransa'daki üniversitelerde görevlendirilen öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve okutmanlar da üniversitelerde Türkçenin öğretilmesinde önemli rol üstlenmektedir. Ayrıca, Fransa'daki Türk kökenli vatandaşların anadili eğitimi almasında ve çeşitli kültürel faaliyetlerin sağlanmasında Paris Eğitim Müşavirliği ve bu müşavirliğe bağlı eğitim ataşelikleri önemli yere sahiptir. Paris Eğitim Müşavirliği ve bağlı eğitim ataşelikleri, bir taraftan eğitim ile ilgili hizmetler verirken diğer taraftan Fransa ve Türkiye arasında imzalanan EILE antlaşması çerçevesinde Fransa'da yaşayan Türk vatandaşlarının çocuklarına ve talep eden diğer Fransız vatandaşı öğrencilere Yabancı Dil Olarak Türkçe Dersi hizmeti sunmaktadır. Bu kurumlar aynı zamanda denklik belgesi taleplerine cevap vererek; karne, diploma gibi eğitimle ilgili belgelerin onaylama işlemlerini gerçekleştirmektedir. Türkçe dersi veren EILE öğretmenleri vasıtasıyla iletişim halinde olduğu Sivil Toplum Kuruluşları (STK) bünyesinde Türk kültürünü tanıtan etkinlikler düzenlemektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'den Fransa'ya, Fransa'dan Türkiye'ye giden yükseköğretim öğrencilerinin resmi iş ve işlemleri ile bilgilendirme hizmeti sunmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Paris Başkonsolosluğu, 2020).

Fransa'da yaşayan Türk kökenli vatandaşların anadili eğitiminde ailenin de rolü önemli görülmektedir. Çocuk doğduğu andan itibaren kendini sosyal bir kurum olan ailenin içerisinde bulmaktadır. Bu nedenle başta dil becerileri olmak üzere çocukların becerilerini geliştirme bakımından aile eğitimi önemlidir. Özellikle düşünme becerisinin gelişmesinde anadili eğitimi etkili olmaktadır. Bu nedenle Fransız eğitim kurumları ailenin ev içerisinde Fransızca dilinden ziyade çocukların anadili olan Türkçenin konuşulmasını tavsiye etmektedirler (Yasri Labrique, 2016: 65). Bu nedenle Fransa'da bulunan Türk Diasporasının anadilini koruması ve geliştirmesi noktasında aile oldukça önemlidir.

2. Fransa'daki Türk Diasporasının Din Eğitimine Yönelik Faaliyetleri:

Batı Avrupa'ya işçi statüsü ile göç eden Türkler, karşılaştıkları sosyo-kültürel ve dini problemlerin çözümü için çalışmalar başlatmışlar, dini ibadetlerini yerine getirmek, sahip oldukları kültürel değerleri korumak ve yaşatmak için yerel ölçekli dini ve kültürel dernekler kurmuşlardır. Bu dernekler ise satın aldıkları çeşitli bina ve arazileri aynı zamanda cami ve mescit olarak değerlendirmişlerdir. Bu mescit, cami, dernek ve çeşitli hizmet binaları Avrupa'daki din hizmetlerinin altyapısını oluşturmuştur. Bunun yanı sıra içerisinde mescit ve cami bulunmayan, çeşitli kültürel faaliyetler gerçekleştirmek, birlik ve beraberliğin sağlanması için kurulan dernekler de açılmıştır (Harman, 2008: 17).

Yurtdışında yaşayan Türklerin dini ihtiyaçlarının karşılanması sorumluluğunu Diyanet İşleri Başkanlığı üzerine almıştır. Yurtdışında yaşayan Türklere yönelik dini hizmetlerin yerine getirilmesi ilk olarak Almanya'da başlamak üzere 1970'li yıllarda sağlanmıştır. Batı Avrupa'da ikamet eden Türklerin dini değerlerini yaşarken rehberlik etmeleri amacıyla ilk defa 1971 yılının Ramazan ayında resmi din görevlisi istenmiş, aynı yıldan itibaren Ramazan ve Kurban Bayramı için Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelere mevsimlik olarak din görevlileri gönderilmiştir (Adıgüzel, 2011: 34).

Yurtdışında yaşayan Türkler için din görevlisi temin etme yolundaki ilk köklü uygulama ise 1985 yılında başlamıştır. Bu uygulama ile Türk Kültür Varlığını Koruma ve Tanıtma Projesi kapsamında, maaşları Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından ödenen imamlar gönderilmeye başlanmıştır. Ancak gönderilen imamların sayıca yetersiz kalması nedeniyle, çözüm üretmek için, ücretleri Türk dernekleri tarafından karşılanan, altı (6) aylık süre ile geçici statüde din görevlisi gönderilmeye başlanmıştır. Bu yolla, Türk kökenli vatandaşların dini ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra resmi olmayan yollardan din görevlisi temin edilmesinin ve farklı gruplar etrafında toplanılmasının önüne geçmek amaçlanmıştır (Cebeci, 1996: 209). Bunun yanı sıra yurtdışında yaşayan Türklere dini hizmetin daha sistematik olarak verilebilmesi amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığı çatısı altında 13 Ağustos 1984 tarihinde 3860 sayılı kararname ile Dış İlişkiler Dairesi kurulmuştur (Çakır, 2005: 69).

Diyanet İşleri Başkanlığı'na mensup personeller, yurtdışındaki Türklerin satın almış olduğu mekânlardaki cami ve mescitlerde hizmet vermekteydiler. Ancak bu dernekler birbirinden bağımsız şekilde hareket etmekteydi. Bu münferit derneklerin etkinliklerini birleştiren, Türklerin satın almış oldukları mekânları ve bu mekânlardaki dernekleri tek çatı altında toplayan birlik ve vakıfların kurulması gerekliliği fikriyle dini konularda yurt dışında ikamet eden Türklere sosyal, kültürel, milli ve dini hizmetler sağlamak, eğitim verilebilecek ve ibadet edilebilecek yerler açmak ve devamını sağlamak için değişik ülkelerde çeşitli vakıflar ve birlikler kurulmuştur. Bu doğrultuda sivil toplum kuruluşu özelliğine sahip DİTİP (Diyanet İşleri Türk İslâm Birliği), ilk defa 1984 yılında Almanya'da kurulmuştur. Fransa'da ise Fransa Diyanet İşleri Türk İslâm Birliği adıyla 25 Nisan 1986 tarihinde Paris'te kurulmuştur (Ertürk, 2012: 159).

Fransa'da teşkilatlanmasını 1986'da gerçekleştiren DİTİP, Fransa'daki Türklerin değişik bölgelerde kurmuş oldukları cami ve mescitleri dernekleriyle beraber çatısı altında toplamıştır. Bu derneklerin DİTİP çatısı altında toplanması vatandaşlarının dini ihtiyaçlarının daha verimli ve sistematik şekilde giderilmesini sağlamıştır (Ertürk, 2012: 159).

Müslümanların dini ve manevi ihtiyaçlarına hizmet sunma amacıyla Fransa'da 1986 yılında kurulmuş olan DİTİB, Türkiye'den Fransa'ya işçi göçleri ile gitmiş Türk kökenli vatandaşların öncülüğünde hizmet vermeye çalışmıştır. Zamanla işçi göçleri ile gelen vatandaşların aileleri büyümüş ve işçilerin sayısı da artmıştır. Bunun doğal sonucu olarak da dernek sayısında

çoğalma olmuştur. DİTİB, Bugün itibarıyla fiili ve hukuki olarak bağımsız olan 250 dernekle birlikte çalışmaktadır. Fransa'nın asıl birer parçası haline gelmiş olan Müslüman toplumunun her bir bireyi DİTİB merkezlerinin hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Uzmanlaşmış din görevlileri ile Müslüman toplumuna dini bilgi verme konusunda hizmet veren DİTİB, sosyal etkinlikler de gerçekleştirmektedir. Dini eğitim ve din hizmetleri sunan DİTİB, aynı zamanda cenaze hizmetleri de sunmaktadır (Union Turco-Islamique d'Affaires Religieuses à Paris, 2021a). Bunun yanı sıra DİTİB'in hizmet alanları;

- Kültürel faaliyetler
- Dinler ve kültürlerarası ilişkiler
- Kadınlara yönelik faaliyetler
- Eğitim ve uyum hizmetleri
- Cenaze nakil ve cenaze fonu
- Din ve toplum hizmetleri
- Hayır hizmetleri
- Hac ve umre hizmetleri
- Gençlik ve sportif hizmetler
- Basın ve yayın hizmetleri
- Din eğitimi ve din hizmetleri
- Dayanışma ve sosyal hizmetler
- Kültürel faaliyetler olarak sıralanabilmektedir (Union Turco-Islamique d'Affaires Religieuses à Paris, 2021b).

DİTİB, demokratik, hür ve çoğulcu bir sisteme sahiptir. Farklı kültürlerle ve dinlere ait bireylerin aynı toplum içerisinde yaşamalarını zenginlik olarak görmektedir. İnsan haklarına, sosyal dayanışmaya ve dünya barışına katkıda bulunmayı amaç edinen DİTİB bunun önemini dini, sosyal ve kültürel faaliyetlerinde katılımcılara anlatmaktadır. DİTİB, aynı zamanla ırkçılık, ayrımcılık, hoşgörüsüzlük ve İslamofobi ile de mücadele etmektedir. Avrupa Birliği ve Fransa yasalarını, Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesini benimseyen DİTİB, bu yasalara ve beyannameye titizlikle uymayı temel ilke olarak benimsemektedir. Bunun yanı sıra DİTİB hiçbir politik faaliyette bulunmamaktadır (Union Turco-Islamique d'Affaires Religieuses à Paris, 2021a).

Fransa'da bulunan DİTİB, İslamiyet'e yönelik ilgisi olanlara, Fransa'da ikamet eden Türklere ve diğer Müslümanlara İslamiyet ile ilgili dini konularda rehberlik etmektedir. Müslümanların, ibadet, sosyal, kültürel ve eğitimsel faaliyetleri için ihtiyaç duydukları araç ve gereçleri, mekânları temin etmeleri konusunda destek olmaktadır. Ayrıca Fransa'da yaşamını yitirmiş olan Müslümanların cenaze işlemlerinde, Türkiye'ye gönderilişinde ve defin ile ilgili işlemlerinde üyelerine hizmet sağlamaktadır. Türkler arasındaki yardımlaşma ve dayanışma

duygusunu arttırarak toplumsal bağı geliştiren bayramlar, dini etkinlikler, sportif ve kültürel faaliyetler gibi faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde yardımcı olmaktadır. (Union Turco-Islamique d'Affaires Religieuses à Paris, 2021a). DİTİB, bunun yanı sıra gelecek yıllarda ihtiyaç duyulacak olan din görevlilerinin yetiştirilmesi ve temini için gerekli çalışmaları Türkiye Cumhuriyeti'nin ilgili kurumları ile işbirliği içerisinde yürütmektedir. Uluslararası İlahiyat Programı (UİP) bu çalışmalardan en önemlilerden biri olarak görülmektedir. Uluslararası İlahiyat Programı ilk olarak 2006 yılında uygulanmaya başlamıştır.

Uluslararası İlahiyat Programı, yurtdışında ikamet eden Türk gençlerine ve Türk olmayan diğer gençlere Türkiye'de dini alanda yükseköğrenim imkânı sunmak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı'nın başlattığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın organize ettiği bir eğitim programıdır. Uluslararası İlahiyat Programı, Avrupa, Avustralya ve Amerika gibi kıtalarda lise eğitimini tamamlamış olan öğrencilerin, Türkiye'deki ilahiyat fakültelerinde lisans seviyesinde dini alanda yükseköğrenim görmelerini hedeflemektedir. Koordinasyonunu Diyanet İşleri Başkanlığı'nın sağladığı Uluslararası İlahiyat Programı'nda Türkiye Diyanet Vakfı, yurtdışı birlik ve vakıfları, ilgili üniversiteler ile yurtdışında bulunan din hizmetleri müşavirlikleri ve ataşelikleri bu programda paydaş olarak yer almaktadır. Bunun yanı sıra Uluslararası İlahiyat Programı yabancı ülkelerin Türkiye'den din görevlisi görevlendirilmesi konusunda çıkaracakları olası bir zorluğa da çözüm olarak görülebilmektedir. (Union Turco-Islamique d'Affaires Religieuses à Paris, 2021c;.Erşahin, 2015: 128-130).

Sonuç ve Tartışma

Tarihsel açıdan değerlendirildiğinde Fransa'nın kozmopolit bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle Fransız hükümetleri için göç ve göçmenlik konuları her zaman gündem konusu olmuştur. Bu nedenle Fransız hükümetleri daima entegrasyon sistemini daha da geliştirmeyi amaçlamıştır. Fakat entegrasyon sisteminin zaman zaman tek taraflı oluşu Fransa'da yaşayan yabancı kökenli vatandaşları bazen asimilasyon tehlikesi ile karşı karşıya getirebilmiştir. Bu nedenle entegrasyon politikalarının tek taraflı değil de çift taraflı olması Fransız hükümetleri için de yabancı kökenli vatandaşlar için de daha yararlı olacaktır.

İşçi göçleri ile Fransa'ya yerleşmiş olan Türkler ilk zamanlarda kendilerini Türkiyeli misafirler olarak görseler de daha sonra kalıcı olduklarını anlamışlardır. Bu durumu Fransız hükümetlerinin de kavramasıyla Fransa'da yaşamakta olan Türklerin hayatında entegrasyon ve asimilasyon olguları daha geniş yer tutmaya başlamıştır. Özellikle asimilasyona uğraticı politikaların başlamasıyla Türkler, dil, din, aidiyet ve kültür birliğine dayalı olarak bir Türk Diasporası oluşturmaya başlamışlar ve daha teşkilatlı bir hal almışlardır. Özellikle anadili Türkçenin ve dini değerlerin korunması için vakit kaybetmeden harekete geçmişlerdir. Anadili Türkçe ve dini değerlerin yaşatılması ve korunmasıyla birlikte toplumsal ve kültürel değerler de yaşatılmıştır. Bu noktada Türkiye Cumhuriyeti de Fransa'da yaşayan Türklerin anadilinin ve dini değerlerinin korunması, Türklerin anadilini etkili şekilde öğrenip kullanmaları, dini eğitim alabilmeleri ve dini ibadetlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmeleri için gerekli çalışmaları zaman kaybetmeden başlatmıştır. Fransa'da yaşayan Türkler için Türkçe eğitimi hizmeti ve din hizmetleri her geçen gün geliştirilmiştir. Bu durumun oluşmasında Türk toplumunun milli ve dini değerlerine önem vermesi ve bu konuda hassasiyet göstermesi de etkili olmuştur.

Fransa'daki Türkçe eğitiminin sağlanmasında Paris Eğitim Müşavirliği ve bağlı eğitim ataşeliklerinin önemli rolü vardır. Uzun süren ELCO sisteminin ve yeni imzalanmış olan EILE'nin Fransa'da yaşayan Türklerin anadilleri olan Türkçeyi öğrenmelerinde önemli bir yeri vardır. Eğitim müşavirliği ve eğitim ataşeliklerinin gerçekleştirmiş oldukları etkinlikler Türklerin kültürel değerleri yaşaması ve yaşatması bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca Fransa'da ikamet eden Türklerin dini eğitimlerinin ve din hizmetlerinin sağlanmasında din müşavirliği ve din ataşeliklerinin önemi büyüktür. Bunun yanı sıra DİTİB dernekleri, din hizmetlerinin yerine getirilmesinde ve Türk Diasporasının gelişiminin sağlanarak, Türklerin kültürel değerlerinin korunmasında anahtar rol oynamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti tarafından Fransa'ya görevlendirilen Türkçe öğretmenleri ve din görevlileri Türk Diasporasının geliştirilmesine katkı sunmakta ve Fransa'da yaşayan Türklerin anavatanları ile duygusal bağ kurmalarını sağlamaktadır. Bu açılardan bakıldığında ve Türk Diasporasının kimliğinin korunmasına yönelik faaliyetler incelendiğinde Fransa'daki Türklerin kimliklerinin korunmasının hem Türk toplumu hem de Türkiye Cumhuriyeti tarafından önemsendiği anlaşılmaktadır.

Öneriler

Fransa'daki Türk Diasporası birlik, beraberlik ve dayanışma duygularını geliştirecek sosyal, kültürel ve sportif etkinlikleri daha fazla gerçekleştirebilir. Bu faaliyetler genç kuşakların kendi kültürüne ait öğeleri daha iyi kavramasını ve özümsemesini sağlayabilir. Ayrıca Fransa'nın kırsal bölgelerinde veya Türk nüfusunun az olduğu bölgelerde Türk öğrencilerin Türkçe derslerine daha fazla katılım sağlayabilmeleri için gerekli tedbirler alınabilir. Türk ailelerin Türkçe derslerini daha çok önemsemeleri için seminer tarzı etkinlikler düzenlenebilir. Bunun yanı sıra Fransa'da DİTİP derneklerinin sayısı artırılarak birbirleriyle olan iletişimleri daha da güçlendirilebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2011), *Almanya Türklerinde Dil, Din, Kimlik*. İstanbul: Şehir Yayınları.
- Akıncı, M. A. (2007, Mayıs), *Fransa'da Türkçe anadili eğitimi ve iki dilli Türk çocuklarının dil becerileri*. II. Avrupa Türk Dili Bili Şöleni'nde Sunulan Sözlü Bildiri, Ankara.
- Akıncı, M. A. (2014) Fransa'daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dinî Kimlik Algıları, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 70, 29-58.
- Arabacı, F. (1997), Fransa'da Müslüman Toplumun Örgütlenmesi ve Türk İslam Kimliğini Korumada Cami ve Derneklerin Fonksiyonu, *Diyanet İlmî Dergisi*, 33(3), 87-106.
- Aşkın, M. (2007), Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 213-220.
- Cebeci, S. (1996), *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- Cengiz, S. (2010), Immigration, Identity and Literature, *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 2(3), 185-193.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008), *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*, Sage: Thousand Oaks.
- Çakır, R. ve Bozan, Ğ. (2005), *Sivil, Şeffaf ve Demokratik Bir Diyanet İşleri Mümkün mü?*, İstanbul: TESEV Yayınları.
- Dufoix, S. (2011), *Diasporalar*, İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınevi.
- Ertürk, M. (2012), *Batı Avrupa'da Türk Diaspora kimliğinin inşası: STK'lar örneği (uzmanlık tezi)*, T.C Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara.
- Erşahin, İ. (2015), Bir Diyanet Projesi Olarak Uluslararası İlahiyat Programı, *Diyanet İlimi Dergisi*, 51(2), 125-146.
- Faist, T. (2003), *Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Genel, M. G. (2017), Avrupa'daki Türk Diaspora Medyasının Gelecek Perspektifi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(18), 55-76.
- Harman, Ö. M. (2008), Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Fransa'daki Faaliyetleri, *Diyanet Avrupa Aylık Dergi*, 106, 17-21.
- Hornby, A. S. (2001), *Oxford Advanced Learner's Dictionary, 6. Bs*, Oxford: Oxford University Press.
- Institut National De La Statistique Et Des Etudes Economiques [Insee], (2021), *Statistiques Et Etudes*, 25 Eylül 2021 tarihinde Paris Ekonomi Çalışmaları ve Ulusal İstatistik Enstitüsü: <https://www.insee.fr/fr/statistiques?debut=0&theme=1> adresinden alındı.
- Kıral, B. (2020), Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Kılıç, M. (2015), Milliyetçilik Algısında Yaşanan Değişim Üzerine Bir Deneme, *The Journal Of Europe - Middle East Social Science Studies*, 1(1), 49-58.
- Kılınç, M. (2019), *Fransa'da din eğitimi: Alsace-Moselle bölgesi üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Milletlerarası Andlaşma, (2021), *Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete* (31401, 20 Şubat 2021).
- Nur Koca, Ş. (2021), Fransa'da Türk Diasporası, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 140-162.
- Oran, B. (2014), *Türkiye'de Azınlıklar: Kavramlar, Lozan, İç Mevzuat, İçtihat, Uygulama*, İstanbul: Tesev Yayınları.
- Öztürk, Y. (2007), Tarih ve Kimlik, *Akademik İncelemeler*, 2(1), 1-25.

- Tölölyan, K. (1991), The Nation-State and Its Others: In Lieu of a Preface, *Diaspora: A Journal of Transnational Studies*, 1(1), 3-7.
- Türkiye Cumhuriyeti Paris Başkonsolosluğu, (2020), *Eğitim*, 05 Ekim 2021 tarihinde <http://paris.bk.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/376093> adresinden alındı.
- Türk Dil Kurumu, (Çevrimiçi), (2021), *Güncel Sözlük*, 25 Eylül 2021 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a2527f5b14685.77334047 adresinden alındı.
- Union Turco-Islamique d'Affaires Religieuses à Paris, (2021a), *Qui Sommes-Nous ?*, 05 Ekim 2021 tarihinde : <https://www.ditibparis.fr/hakkimizda-qui-sommes-nous/amac-ve-hedefler/> adresinden alındı.
- Union Turco-Islamique d'Affaires Religieuses à Paris, (2021b), *Hizmet Alanlarımız*, 07 Ekim 2021 tarihinde : <https://www.ditibparis.fr/hizmetlerimiz/> adresinden alındı.
- Union Turco-Islamique d'Affaires Religieuses à Paris, (2021c), *UIP Programı*, 07 Ekim 2021 tarihinde: <https://www.ditibparis.fr/uip-programi/> adresinden alındı.
- Wach, E. (2013), *Learning about qualitative document analysis*, 20 Eylül 2021 tarihinde: <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%2013%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4>. Tarihinde alındı.
- Yasri Labrique, É. (2016), *Les Turcs Turcophones De France : Langues, Identités Et Enjeux Culturels*, *Revue D'Ideologies Linguistiques - Circula*, 1(3), 62-85.
- Yaldız, F. (2013), Diaspora Kavramı: Tarihçe, Gelişme Ve Tartışmalar, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (18), 289-318.